

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ВОЄННИЙ ЧАС

Людмила Майборода,
науковий співробітник
лабораторії дистанційного професійного навчання
Інституту професійної освіти НАПН України,
orcid.org/0000-0003-4869-7786

Анотація. У статті автор висвітлює умови ефективного застосування змішаного навчання в закладах освіти, розглядає чинники якісної організації самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників в умовах змішаного навчання, особливості організації педагогами самостійної роботи здобувачів освіти у воєнний час.

Ключові слова: самостійна робота, змішане навчання, організація змішаного навчання, навчання у воєнний час, майбутні кваліфіковані робітники.

ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK OF FUTURE QUALIFIED WORKERS IN CONDITIONS OF MIXED TRAINING IN WARTIME

Lyudmyla Mayboroda,
Researcher of the Laboratory of Distance Vocational
Training, Institute of Vocational Education of NAES
of Ukraine

Abstract. The article highlights the conditions of effective application of mixed learning in educational institutions, considers the factors of qualitative organization of independent work of future qualified workers in conditions of mixed learning, features of the teacher's organization of independent work of education seekers in wartime.

Keywords: independent work, blended learning, blended learning organization, wartime learning, future skilled workers

Із початком збройного російського вторгнення на територію України всі сфери життя країни зазнали сильних змін. Перед суспільством постає завдання навчитися жити в нових умовах, у воєнний та повоєнний часи.

Задля організації навчального процесу в закладах освіти, в умовах воєнного стану, освітяни змушені адаптуватись до нових реалій життя, з урахуванням усіх зовнішніх загроз, ризиків, обставин тощо. Нові умови актуалізують та активізують впровадження змішаного навчання в закладах освіти, зокрема, в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О). Досвід навчання в умовах змішаного навчання заклади П(ПТ)О почали отримувати на початку 2020 року, в зв'язку із епідеміологічною ситуацією в Україні. Введення карантинних заходів, зумовило педагогів і здобувачів освіти перелаштовуватись до дистанційного режиму, збільшити кількість й об'єм самостійного опрацювання навчального матеріалу.

У науково-педагогічній літературі «змішане навчання» має різні тлумачення, проте, переважна більшість науковців розглядає змішане навчання як поєднання традиційної очної форми навчання з сучасною дистанційною й самостійною роботою, на основі цифрових технологій, та до умов ефективного застосування відносять: 1) технологічну готовність закладу освіти, педагогічних працівників, здобувачів освіти; 2) ґрунтовний методичний супровід навчальних дисциплін; 3) обрання оптимальної моделі змішаного навчання; 4) створення плану навчального процесу, за змішаною формою навчання; 5) інтеграцію, до змішаного навчання, навчальних планів і програм; 6) ретельну підготовку й організацію педагогами оф-лайн й он-лайн занять, самостійних робіт здобувачів освіти. (*Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти*, 2020).

Самостійна робота майбутніх кваліфікованих робітників є невід'ємною складовою їх змішаного навчання у закладах П(ПТ)О. У педагогіці самостійна робота є формою навчальної діяльності, що виконується в аудиторних, поза аудиторних заняттях або дома під безпосереднім, або опосередкованим, керівництвом педагога, який передбачає конкретну мету, завдання, способи і методи її організації. (Лозова, 2008). Педагогічна ефективність самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників, зокрема, в умовах змішаного навчання, залежить від якісної підготовки, організації й керівництва педагогом навчальної діяльності, а саме: 1) визначення раціональної необхідної кількості самостійних робіт та ефективно розподілених на аудиторні (оф-лайн), позааудиторні (он-лайн), домашні; 2) визначення способів, методів, форм організації самостійних робіт, відповідно до дидактичної, навчальної мети і завдання; 3) ретельний підбір виду, змісту, завдань самостійних робіт, їх кінцевий результат, обсяги, час, терміни виконання тощо; 4) підготовка детального методичного супроводу (методичних рекомендацій) для здобувачів освіти, щодо виконання самостійних робіт; 5) визначення способів контролю й звіту виконаних робіт; 6) розроблення критеріїв оцінювання самостійних робіт; 7) налагодження он-лайн комунікації (консультування), із врахуванням технічних можливостей здобувачів освіти.

Між тим, організація змішаного навчання, зокрема й навчальної самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників, у воєнний час, має свої особливості й накладає на педагога адаптації до нових обставин і виконання завдань у складних умовах: дотримуватись чинного законодавства України в умовах військового стану; виконувати розпорядження і рекомендації надані органами виконавчої влади, щодо діяльності в умовах війни (Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Міністерством освіти і науки України, Державною службою якості освіти тощо); слідкувати за психологічним станом здобувачів освіти й за потреби, здійснювати психологічну підтримку; швидко реагувати на події, що відбуваються, змінювати форми організації самостійної роботи; корегувати навантаження і стратегію роботи; оптимізувати навчальний матеріал для

самостійного опрацювання тощо. Під час організації і проведення самостійних робіт в аудиторіях закладів П(ПТ)О педагогічним працівникам необхідно: дотримуватись безпечних умов навчання, потурбуватись про вивільнення кабінетів, майстерень, лабораторій від навісних полиць, стендів, наочностей, незакріпленого обладнання і устаткування тощо; дотримуватись алгоритму дій під час евакуації, шляхів евакуації учасників освітнього процесу; проводити інструктаж із здобувачами освіти, щодо охорони праці й безпеки життєдіяльності, безпечного виконання робіт, пожежної й техногенної безпеки; правил безпечної поведінки в умовах надзвичайних ситуацій, під час повітряних тривог, евакуації, перебування у сховищі/укритті тощо, питань надання домедичної допомоги, реагування на випадки травмування або погіршення самопочуття тощо. (*Організація безпечного освітнього середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану, 2022*). Зокрема Державна служба якості освіти щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти в умовах воєнного стану рекомендує педагогам: зменшити обсяг тексту для самостійного опрацювання, так як, перебуваючи у стані стресу, важко довгий час утримувати увагу. Читання підручника, тексту, конспекту тощо, за можливості замінити усною розповіддю, переглядом відеоматеріалів, інтерактивними заняттями, роботою над творчими або дослідницькими проєктами; уникати одноманітності й репродуктивності в завданнях для самостійної роботи; надавати час на самостійні роботи з повторення і систематизацію раніше вивченого навчального матеріалу; самостійні роботи практичного спрямування (експериментальні, практичні, лабораторні роботи тощо) за можливості переводити на самостійне віртуальне, он-лайн або домашнє виконання; максимально чітко надавати інструкції, щодо виконання самостійної роботи та надавати критерії для самооцінювання. (*Заклади освіти в умовах воєнного стану, 2022*).

Отже, організація самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників в умовах змішаного навчання потребує від педагога ретельної підготовки й організації. Від вдало підібраних форм, методів, видів, завдань аудиторних і позааудиторних самостійних робіт залежить якість виконання майбутніми кваліфікованими робітниками, вмотивованість їх до навчання, підвищення рівня самостійності та професійного зростання. Проте у воєнний час організація самостійної роботи в умовах змішаного навчання набуває специфічних особливостей, що зумовлюють педагогічних працівників докладати максимум зусиль, щоб майбутні кваліфіковані робітники продовжили навчання в закладах П(ПТ)О.

Список використаних джерел:

Базелюк, О., Каленський, А., Кравець, С., Майборода, Л., Мицишен, А., & Голуб, І. (2017). *Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників*. Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України/Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України.

Заклади освіти в умовах воєнного стану. (2022). Державна служба якості освіти. <https://sqe.gov.ua/diyalnist/rekomendacii-zakladam-osviti/zakladi-osviti-v-umovakh-voennogo-stan/>

Криворот, Т., & Пригодій, М. (2022). Тренінгова підготовка педагогічних працівників до застосування цифрових інтернет-технологій у освітньому процесі. *Professional Pedagogics*, 1 (24), 33-41.

Лозова, В. І. (2008). Самостійна робота. В В. Кремень (Ред.) *Енциклопедія освіти*. Юрінком Інтер.

Організація безпечного освітнього середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану. (2022). Державна служба якості освіти. <https://sqe.gov.ua/organizaciya-bezpechnogo-osvithogo-s/>

Пригодій, М. А., & Васюченко, П. В. (2010, Вересень, 16-17). Формування моделі фахівця – основа майбутньої професійної діяльності та ефективної підготовки до неї. В *Наука в інформаційному просторі: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, «Доповіді гуманітарного напрямку», Т. 3, 69-71.* http://www.confcontact.com/20100916/pe_prigod.htm

Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. (2020). Міністерство освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzhennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti>